

MICHAEL LENTZ • Pasifik Sürgünleri

MICHAEL LENTZ 1964'te Düren'de dünyaya geldi, Berlin'de yaşıyor. Kazandığı birçok edebiyat ödülü arasında Ingeborg Bachmann Ödülü (2001), BDI (Almanya Sanayi Birliği) Teşvik Ödülü (2002), Edebiyat Evleri Ödülü (2005) yer alıyor. Edebiyat incelemesi alanında da eserleri bulunuyor. Ayrıca müzisyendir.

Pazifik Exil

© 2007 S.Fischer Verlag GmbH, Frankfurt am Main

Bu kitabın yayın hakları ONK Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

İletişim Yayınları 2736 • Dünya Edebiyatı 251

ISBN-13: 978-975-05-2646-6

© 2019 İletişim Yayıncılık A.Ş. / 1. BASIM

1. Baskı 2019, İstanbul

DIZI YAYIN YÖNETMENİ Murat Belge

YAYINA HAZIRLAYAN Tanıl Bora

KAPAK Suat Aysu

UYGULAMA Hüsnü Abbas

DÜZELTİ Nebiye Çavuş

BASKI Ayhan Matbaası • SERTİFİKA NO. 22749

Mahmutbey Mahallesi, 2622. Sokak, No: 6/31 Bağcılar 34218 İstanbul

Tel: 212.445 32 38 • Faks: 212.445 05 63

CILT Güven Mücellit • SERTİFİKA NO. 11935

Mahmutbey Mahallesi, Devekaldırımı Caddesi, Gelincik Sokak,

Güven İş Merkezi, No: 6, Bağcılar, İstanbul, Tel: 212.445 00 04

İletişim Yayınları • SERTİFİKA NO. 40387

Binbirdirek Meydanı Sokak, İletişim Han 3, Fatih 34122 İstanbul

Tel: 212.516 22 60-61-62 • Faks: 212.516 12 58

e-mail: iletisim@iletisim.com.tr • web: www.iletisim.com.tr

MICHAEL LENTZ

Pasifik Sürgünleri

Pasifik Exil

ÇEVİREN *Fikret Dođan*

Sophia için...

“Patlama anında tırpan taşa çarptı.”

– HARMUT GEERKEN

Yayıncının notu: Kitaptaki bütün dipnotlar çevirmene aittir.

İçindekiler

Göç.....	11
----------	----

I.

Haber.....	15
Küçük Bir Kapı.....	37
Berlin, Nizza. Bir Anlatı.....	55
Dünya Daralıyor.....	85
Deniz Yolculuğu.....	103
Yardımcım M.S.'nin Ölümünden Sonra.....	139

II.

Ben, Hayatta Kalan.....	153
Dünya Sizden Duymak İstiyor.....	163
Kalıntı.....	177
Fakat Her An Ölüm Kalım Meselesi Olmalıydı.....	215
Düşman Yabancı.....	255

Dümeden Bir Katman Toprak Ana.....	263
Benim Deli Gibi Çarpan Yüreğim.....	267
Ama Bu Bir Simgeydi.....	277
Fazla Endişeleniyorsun.....	287

III.

İnsan Gitti.....	299
Biz Sadece Dümdüz Yaşıyoruz.....	309
İki Dilde Susmak.....	335
Öteki Oda.....	345
Pelikanlar.....	385
Arılar.....	401

Göç

Arılar gitti. Kovanlar boş duruyor. Bütün ülkede. Hiç iz bırakmadan. Koca bir halk çöküyor. Ölmek için uçup gittiler. Ama Tanrının rızası olmadan yuvadan uçup gidemez ki arılar, buna rağmen uçup gidiyorlar. Tanrı onlara müsaade etti mi peki? Kovanda hiç ölü yok. Sadece bal, sadece açlıktan can çekişen genç arılar. Kovan hâlâ yerli yerinde, baksan hâlâ hiç değişmemiş dersin. Oysa kalp yok.

Arıların, bal kuşuklarının ve çiçek seferlerinin şarkısı söylendi bitti. Arılar hangi canları yanlarına alıp götürdüler, artık otların şurasında burasında dolanmayan hangi canları? Artık çayırdan bol bol yiyip içemeyecekler, kar topraktan kalktı mı da ülke tamamen sessizleşecek.

Arılar nereden geldiler? Kurban edilmiş boğadan geldiler. Kalabalığın tahrik ettiği boğa ortalığı kasıp kavurunca ölümüne dövülmüştü. Tek bir kan damlası bile akmamalıydı. Kadavranın akla gelebilecek bütün delikleri kapatıldı. Erişilmez bir evde üç hafta boyunca öyle kan sızdırmaz bir şekilde tutuldu. Sonra çürümeye yüz tutan boğa temiz havanın insafına bırakıldı. Tanrının kuşukları, arılar türediler ve hemen büyük bir oğul verdiler. Karadeniz Sürgünü şöyle yazdı: “Boğanın ruhu, o kadar çok bitki yedi diye, ceza olarak sayısız arı ruhuna geçti, ki onların

bedenleri hiç incitmeden kucaklar bitkileri.” Ama bu büyük bir ceza mı? Arıları daha büyük bir ceza bekliyor. Artık evin yolunu bulamıyorlar. Ve kraliçe boğanın beyninden türüyor, ötekiler etinden. Kara bir boğa var, adı Apis, güneşin yaşayan simgesi, dünya ve ölümler diyarı gibi kara. Ve Apis arı demek.

Artık arılar gitti. Arı kovana ıpsız, arıların uçuşması mazide kaldı. Güneş batıyor, bir daha da doğmuyor. Çünkü ölümler diyarında ışık saçıyor.

Arılar ve çayır – bu ikisi cenetten gelme, çayır terk edildi. Bir arı öldüren şeytani bir günah işler. Ama balarını uçup giderek cinayetın önüne geçtiler. Kovanlarının yıkılışı devam ediyor, ama yaşlıların uzak duruşundan başka bunu gösteren hiçbir işaret yok, onlar sürekli uzak duruyorlar.

Apansız olan bir şey değil bu. Arılar dünyadan yok olursa, o vakit insanın dört yıllık ömrü kalmış demektir.

Balarısı oğulu yoksa, arı dansı yoksa, her şeyi dengede tutan nektar kaynakları da kurur. Arılar yoksa, çiçek tozlarıyla dölleme de yoktur, bitkiler yoksa elma da yoktur, armut da, şeftali de, böğürtlen de, balkabağı da, badem ağacı da, karpuz kaybolursa, biber de kaybolur.

Arı kovanları ıpsız, yağmacılar gecikiyorlar.

I.

Haber

Eksi otuz üç derece. Rekor soğuk. Arkadan çarpma kazalarının da sayısız ölü. Yolu bir kayak iniş pistiyle karıştırmışlar herhalde. Kar mı küresem yoksa çay mı içsem? Her ikisi için de zaman yok. Yani dünden daha erken çıkacaksın. Boynunu kırma da. Bu arada kar o kadar çok yükseldi, o kadar dağ gibi yığıldı, o kadar arşa vurdu, şimdi o kadar yükseklerle savruldu ki, artık oralara hiçbir taşıt ulaşamıyor, hiçbir tırmanma aracı. Burada doğal felaketlerin borusu ötüyor. İnsanın bu cümleyi avaz avaz bağırması geliyor. Dağın zirvesine ihtiyat ve sabırla tırmanıp, sonra yukarıda doğaya karşı haykırması: “Burada doğal felaketlerin borusu ötüyor.” Ağızdan çok şiddetli çıkmalı bu, sesin kırıntısını bile heba etmemelisin, hele doğaya karşı hiç, bu cümle tamamen akciğerden gelmeli, akciğerler hırlamalı, yerinden sökülecek gibi olmalı, sesin neredeyse hepten kısılıyor, ses tellerin kopuyor, dilsizsin artık. Neden ağzın bir karışık, diye soruyorsun kendi kendine. Neden öyle ağzın bir karışık duruyorsun ki orada, tek bir kelime etmeden, mezar gibi. Ağzının etrafında bir hava akımı esiyor, ısırıcı bir rüzgâr, buzu beraberinde getiriyor bu rüzgâr, dondurucu soğuğu. Kulakların acıyor. Rüzgâra karşı çevirdiğinde duyacakları hiçbir şey yok. İşitme hunisinin filtresinden hiçbir ses geçmiyor. Sessizliğe talimli onlar, girdap gi-

bi dönen çınlama, herkesin bildiği delice akan ırmak, kuru moloz. Kulaklarında başka ne vardı buraya geldiğinde? Hangi niyetler, hangi iyi düşünce? Bildirebileceğin hiçbir şey olmayacak, deneyim kazandım diyebileceğin hiçbir şey olmayacak. Şafak vakti tez adımlarla yukarı çıkıyorsun, güneş yüzünü göstermedi henüz, eh zaman kazandın işte, öyle ya kafana ter damlalarının akmasını önleyen bir alınlık takmak istemiyorsun, ter gözleri yakar, mecburen gözlerini kırpıştırırsın, hop bir de bakmışsın tökezlemişsin, al işte yanlış adım, ter gözüne aktı diye, bastığın yere doğru dürüst bakmadın, dikkat etmedin, alnını aşağıya eğ, alınlık mı, yok kalsın, asıl o vakit şıpır şıpır terlersin, saat dokuzda bir güneş çarpıyor seni, acaba geri mi dönsem diye inliyorsun, dönmek mi, daha şimdiden mi? Hayır canım, olur mu hiç öyle şey, gölgeye döneriz, dağa arka taraftan çıkarız, gölgelelerin oturduğu, hiç kimsenin bakmadığı arka taraftan. Bu zirveye ancak bir kürekle hücum edersin. Kar insan elinden çıkma değil. Ama insan onu yenmek zorunda. Yavaşça donmuş bir ağız. Rüzgâr kulağını sıyrıyor, ağzına doluyor. Ağzının içine kurşun gibi giriyor. Peki bu giren buz değil mi? Şimdi yukarı çıkarım. Yaparım. Ederim. Tam vaktinde varırım. Bunlar atmasyon. Kar sessiz, usul usul sokuluyor. Öyle ya kar neredeyse cici diye bilinir, huzurlu, iyi yürekli. Sırf hakkında söylenenler yeter de artar bile. Beyazdır. Lapa lapadır. Serpiştirir. Gökten gelir. Yerden yağar, denmez nitekim. Kar insanı teskin eder. Derin düşüncelere sevk eder. Ha bir de kardan adam. Bahçede bir kardan adam durdu mu, artık hiçbir işin ters gitmez. Sonra kardan adamın bir de kırmızı havuç burnu vardır. Baba neden öldü? Bu sıkça kardan adamla açıklanır. Kar erir. Kardan adam iki büklüm olur. Yana devrilir. Baba. Kardan adam senin en iyi arkadaşındı. Söyle ona, gelecek yıl gene gelsin, söz veriyor musun bana? Yolucağı nereye ki? Neden öyle olduğu gibi kalamazmış? E peki burnunu niye götürmedi? Ya şuradaki kestaneler, onların ne işi var orada? Ben bir şey görmüyorum. Orada bir şapka duruyor o halde. Şarkının adı ne? Kılavuz gemiyi terk ediyor.¹ Kar.

1 Otto von Bismarck'ın istifasına bir gönderme. 1890'da ilkin bir İngiliz gazetesinde çıkan bir karikatür.

Öyle sessiz geliyor ki, aman aman, Tanrı düşmanımın başına bile vermesin. Bir karın önüne geçildiği vaki değil. Paşa gönlü ne zaman isterse, o zaman gelir, canı ne zaman isterse, o zaman gider. İnsan ah gel artık diye özlemine çekerse, gelmez. Geldi mi de kalmak istemez. Kaldı mı, anında tekrar yitip gitmekle tehdit eder. Büsbütün yitip gitmez, çok geçmeden teni dökülmeye başlar. İnsanlar ayakkabılarıyla bir aşağı bir yukarı dolandıklarında, her yerde pislik peyda olur. Sütbeyaz karın üzerinde taban teperiz, bir de bakmışsın bu kar simsiyah olmuş. Kar dokunulmaz. Kar o kadar aynı ki, hani hiçbir yere gitmesek yeridir. Oturun oturduğunuz yerde, der kar. Bu karın üzerinde yürünmüş olması utanç verici bir şey. Böyle üzerinde yürünmüş kar artık tamir edilemez. Ama bir kürekle yanlış adımların üstü örtülebilir, buradan şuraya bir kürek kar nakli yapıp yaranın üstünü kapatırsın, fakat yaranın üstü kapatılmaz, sadece örtbas edilir. Sebatla hep ileriye doğru yürümemiz, her adımdan sonra geri dönüp tekrar ardımızda bıraktığımız izin üstünü örtmemiz gerekirdi. Bu yöntemle şurdan şuraya gidemezdik. Ya ileriye doğru gidişi hiç ara vermeksizin sürdürmemiz ve her adımla bir adım daha evden uzaklaşmamız ya da hemen dönüp geri geri giderek izleri yok etmemiz gerekirdi. Bundan çıkan tek sonuç şu olmalı, evden hiç çıkmayacaksınız. Ayakkabıların kirlettiği bir kar çok üzücü. Bu hislerle olsa olsa ilkbaharı ipe çekersin, çiçek kokularını, yazın uçuculuğunu.

Derken yeni kar yağıyor. Sonraki yeni karın rahmeti. Mutfağın solgun ışığı canlı bir görünüm kazanıyor, berrak bir düşünce beliriyor aklında, elinde olmadan kendi etrafında dönüyorsun, yeni kar seni iyice sarıp sarmalıyor. Karda el yazın. İstampa. İşte bir tavşan koşturmuş, şu iz besbelli bir tilkiye ait, bu mesafeleri bir kedi ardında bıraktı. Gözlerin acıyor. Karın ışığı gözleri yakıyor. Gözlüksüz mutlaka insanı kör eder bu ışık. Her kim karı dayanılır kılan bir gözlük takarsa, o gözlüğü tekrar tekrar çıkarır. Sonuçta herkes karın gerçekte nasıl olduğunu görmek ister. Gözlük gözlere kahverengi bir filtre dağladı, şimdilik başınızdan atamadığımız bir filtre. Yani gözlüğü tekrar takıyorsunuz, artık karın gerçekten nasıl bir şeye benzediğini onun için-

den geçerek görüyorsun. Sonra gözlüğü gene çıkarıyorsun. Birkaç dakika gözlerini kapalı tutun mu, kahverengi ton sıvışıp gidiyor. Gözden çözülüyor. Havada süzülüyor. Şimdi şeyler görülebilir hale geliyor. Şeyler şimdi küçük bir mekâna sıkıştı. Bir görünüp bir kayboluyorlar. Bu bebek odasına asılan tavan süsleri. Görünmez iplikler. Bir yukarda duruyor, bir aşağıya sarkıyor. Derken öfke. Titreyen dallar paramparça. Çarpık facia. Her yerde tavan süsü görüyorsun. Hep gözünün önünde dans eden tavan süsleri. Gözlerini açtın mı, dünya araya giriyor. Bu dünyaya hiç de ihtiyacın yokmuş. Bu parçalanmış tavan süsü neyin ne yetmiyor? Gözünün önünde sadece bu tavan süsü olan biri her şeyi önceden tahmin edemez mi, yaşamını sadece bu tavan süsünü incelemekle geçirmez mi, her kımlıtyı, her duruşu, bu ona yetmez hale gelince de çok geçmeden tavan süsüne bakarak dünya hakkında hüküm vermeyi öğrenmez mi? Bu insan hep aynı odada oturur, pencereler açılır, pencereler kapanır, odaya ışık seli akar, nefes alıp vermek için yeterince hava vardır, tavan süsünün parçaları yeterince belirsizdir, içinde kâh bir insan kâh bir hayvan görülür, mevsimleri tavan süsü belirler, kavga ve barış vardır, tavan süsü kımlıdar, tavan süsü kıpırdamaz, bu insan dünya hakkında hüküm veremezdi, nasıl verisin, dünyayı hiç görmemişti ki, çok geçmeden bu dünyada olup bitenler konusunda görüşüne başvurulduğunda dünyanın bir tavan süsü olduğunu söyler, odada hiç ses çıkarmadan hafifçe salınan bir tavan süsü, tavan süsü sorular sormaz, dışarıya bir bakış fırlatmayan, hep kâh salıncak gibi sallanan kâh duran çocuk oyuncuğına bakan bu insan yanıtlardan bıkmıştır.

Şimdi akşamleyin öten karatavuk tünemiş bir dala, şimdi oradaki şeyi, yağmur oluğuna sıkışmış olan cevizi almak isteyenlerse leş kargaları, hani şu ağaçların kovuklarında oturan karga çetesi. Yorulmak nedir bilmez bir takırtıyla işleyen bir dikiş makinesi, bu dans eden gagalar. Onları iyice azdırıyor, şu ceviz. Ama şu şeyin orada öyle sıkışıp kalması mı lazım? Yaprak tutucunun içinde asılı duruyor. Sıra sıra gaga ustaları aşağıya kayıyor. Ceviz ön cephesini gösteriyor. Bingıldağa bir darbe işi hallederdi. Ceviz kendi isteğiyle karşı koyuyor değil ya. Ce-